

Фитр садақасининг вожиб бўлиш шартлари

17:20 / 31.05.2018 4043

Фитр садақаси (садақаи фитр) ҳур, мусулмон ва ўсмаса ҳам закот нисобига эга бўлган одамга вожиб бўлади. Бир кишининг нисобга етган моли бўлиб, у ўсадиган бўлса, закот берар эди. Аммо садақаи фитрда молнинг ўсиб бориши шарт эмас. Нисобга етса бўлди, ўсмаса ҳам садақаи фитр бериши вожиб бўлаверади, чунки фитр садақаси бериш имкони борларга вожиб қилинган.

Нисоб туфайли уларга садақа олиш ҳаром бўлади ва қурбонлик ҳамда яқинларига нафақа бериш вожиб бўлади. Кишининг молу мулки кўпайиб, нисобга етганидан кейин у бойга айланади. Бой одамга ўзига яраша молиявий вазифалар юкланади. Унинг закот ва садақа олиши ҳаром бўлади. Бой кишига қурбонлик қилиш вожиб бўлади. Бой одамга ўз яқин қариндошларининг нафақаси ҳам, садақаи фитр бериш ҳам вожиб бўлади.

У садақаи фитрни ўзи, фақир бўлгани учун ёш боласи, мулки бўлгани учун ходими учун, агар у мудаббар, умму валад ёки кофир бўлса ҳам, беради. «Мудаббар» – хожаси «мен ўлганимдан кейин озодсан» деб қўйган қул. «Умму валад» – хожасидан бола кўрган чўри. Бу икки тоифанинг нафақаси хожага вожиб бўлади ва уларни сотиб юбориш мумкин бўлмайди. Бунинг далили қуйидаги ҳадиси шарифдир:

Кишининг хотини, катта ёшли фарзанди ва ҳатто ёш фарзанди ҳам бой бўлишса, уларнинг номидан садақаи фитр бермайди. Шунингдек, киши ўзининг мукотаби, тижорат учун ушлаб турган қули, қочиб кетган қули (фақат у қайтганидан кейин), шерикликдаги қулининг номидан ҳам садақаи фитр бермайди.

Ҳукми боқий қолганлари эса қуйидагилар:

1. Хотини. Хотин мустақил шахсдир, у эрига мулк ҳам эмас, тўла қарам ҳам эмас. Хотинда эрнинг фақат жуфти ҳалоллик ҳаққи бор, холос. Хотиннинг мустақил мулк тутиш ҳаққи бор. Шунинг учун садақаи фитр каби молиявий ибодатларни унинг ўзи адо этади. Аммо эр ўз ихтиёри билан хотини номидан садақаи фитрни адо этса, жоиз бўлади.

2. Катта ёшли фарзанди. Балоғатга етган бола ўзи мустақил шахс ҳисобланиб, мукаллаф бўлади. Ўзидан содир бўлган ишларга жавобгар бўлади. Унинг ўзида мулк мустақиллиги бор. Бинобарин, у молиявий ибодатларини ўзи адо этади.

3. Бой бўлган ёш фарзанди. Чунки бу боланинг ўз бойлиги бор. Шунинг учун унга вожиб бўлган садақаи фитрни ўзининг молидан адо этилади.

Ҳанафий мазҳаби уламолари фитр садақасини бериш ийд куни тонг отиш билан вожиб бўлади, дейишади. Аммо Рамазоннинг аввалидан бераверса ҳам бўлади, намоздан кейинга қолдирмаслик керак. Мабодо ийд намозигача бера олмаса, намоздан кейин беради-ю, савоби кўп бўлмайди, аммо бериши шарт.

Садақаи фитр мискинларга берилади, улар уни таом қилиб ейдилар, хурсанд бўладилар, ийд кунлари қувончларига қувонч қўшилади. Шунинг учун ҳам ҳар ўлкада ўша ернинг энг кенг тарқалган таомидан садақаи фитр берилсин, дейилган. Шунда энг кўп одам манфаат олган бўлади.

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф

(Мўминнинг қалқони китобидан)